

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K; za četrt leta 3.50 K, mesečno 1.20 K, za Nemčijo za pol leta 7.90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9.50 K za četrt leta 4.80 K

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so poštne prose. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisni se ne vračajo. Inserati: Enostopna pet t-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

14. številka

V Ljubljani, v četrtek, dne 3. februarja 1910.

Leto XIII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Selenburgova ulica 6/II.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim je potekla naročnina koncem meseca januarja, da jo zopet obnové.

„Rdeči Prapor“

izhaja trikrat na teden ter velja

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto K 14.—
za pol leta „ 7.—
za četrt leta „ 3.50
na mesec „ 1.20

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90
za četrt leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50
za četrt leta „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj poročajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancom, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavnarnah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih zancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Josef Hybeš.

Državno- in deželnozborni poslanec sodrug Josef Hybeš je v soboto praznoval svoj šestdesetletni rojstni dan in lahko se ta dan imenuje praznik za vso avstrijsko socialno demokracijo; zakaj sodrug Hybeš se udeležuje delavskega gibanja v Avstriji od vsega začetka in njegovo življenje je tako bogato dela in tako plodovito, da nam lahko vsem služi za zgled.

Hybeš se je rodil v občini Dašice pri Pardubicah, kjer je bil njegov oče tkalec. Kot navaden tkalčovski delavec je prišel s 17 leti na Dunaj. V začetku ustavnega življenja je bil že v avstrijskem glavnem mestu in je takoj prišel v delavsko gibanje.

Ko je buržoazija spoznala, da ne more pridobiti v svoje vrste delavstva, je hotela s progono uničiti delavsko gibanje. Shodi so se prepovedovali, delavski listi plesili, društva razpuščala, policija je delala hišne preiskave, budila delavce ponoči, gonila jih v verigah v zapore. Vendar ni dosegla svojega čednega namena. Ko je dvetretjinska nemško-liberalna večina v državnem zboru izvršila volilno reformo v svoje namene, je dne 13. decembra 1869. leta 30.000 delavcev demonstriralo za splošno volilno pravico. Voditelji izpreda so bili obtoženi in 4. julija 1870 obsojeni Oberwinder na šest let, Scheu, Most in Pabst na 5 let, ostali člani deputacije, Berka, Gehrke, Hecker, Perrin, Schönfelder, Schöftner, Pfeiffer, Dorsch, Eichinger in Baudisch na več mesecev ječe. Hybeš opisuje tisti čas tako: Ta čas ni bila le naša stranka vseskozi revolucionarna v starem zmislu, ampak delavsko ljudstvo sploh. Vsi smo se redili in vzgojili pod vplivom in pripovedovanjem naših staršev o letu 1848. Revolucija je bila edina logika trpečih.

Posledica progono je bila, da se je delavstvo začelo tajno organizirati. Ko so se „Dělnické Listy“

zaradi neznošnih progono preselili iz Prage na Dunaj, je bil Hybeš izvoljen v kontrolno komisijo dunajske češke organizacije. Po vseh okrajih, kjer stanujejo Čehi, so se snovale čitalnice in druga društva. Poleg „Dělnických Listov“ so izhajali „Budeucnost“ in „Nova Doba“, vsak po dvakrat na mesec. Izvolil se je agitacijski odbor z 12 člani in Hybeš mu je bil predsednik. Policija je bila zelo pazljiva. Zato se je ustanovilo društvo „Rovnost“ in ves agitacijski odbor se je izvolil v društveni odbor. Društvo je imelo člane le na papirju, zapisnikar je pisal v zapisnik, kar mu je prihajalo na misel; glavno je bilo, da ni mogel priti noben policist na seje agitacijskega odbora. Prvi zbor čeških socialnih demokratov leta 1878 v Pragi pri Sv. Marjeti je policija pozneje izvolila. Pri sodrugu Pecky so zaplenili zapisnik in 13 sodrugov je bilo obsojenih od 2 do 4 mesecev. V takih razmerah so se morali zbori prirejevati na najčudnejše načine, v gorah, v gozdovih i. t. d. Sodrug Hybeš je bil na takem zboru leta 1881 v gozdu pri Buchelwangu. Ponoči je deževalo, pa je bil Hybeš s sodrugom Grossom z Dunaja in Paulerjem iz Gradca moker do kosti. V najbolj kritičnem času je Hybeš postal urednik lista „Zukunft“. Po daljšem preganjanju je policija prepovedala list in zaprla vse člane izdajateljstva in uredništva.

Ponoči med 31. januarjem in 1. februarjem 1884 je policija na Dunaju zaprla 180 oseb in nad mestom se je razglasilo izjemno stanje, ki je trajalo do 8. junija 1891. Zgodaj zjutraj so zaprli tudi tiskarno, v kateri se je tiskala na novo izhajajoča „Zukunft“. Hybeš je bil obtožen in izgnan z Dunaja. Odsel je v Prostějov, odkoder je bil pozneje kot urednik „Rovnosti“ povabljen v Brno. Do tistega časa je Hybeš veljal za pristaša radikalne frakcije. „Rovnost“ je imela namen kakor Adlerjeva „Gleichheit“, odpraviti notranje prepire, zbrati vse moči in jih naperiti proti vladni reakciji.

Volilni red iz leta 1896 je prinesel Hybešu državnozborni mandat v peti kuriji prvega brnskega volilnega okraja. Dobil je pri prvi volitvi 17.454 glasov, pri ožji pa 20.788. Proti češkim socialnim demokratom, ki so podali v državnem zboru načelno izjavo, so začele meščanske stranke najhujši boj s surovimi sredstvi, s kamenjem, z napadi na redakcije i. t. d. Pri drugih volitvah je prišlo le deset socialnih demokratov v državni zbor; Hybeš je bil zopet med njimi.

Sedaj zastopa v državnem zboru drugi moravski okraj. Dobil je 5540 glasov, Mladoch 2302, klerikalec pa 1083. Dne 11. oktobra 1906 je bil izvoljen tudi v moravski deželni zbor; dobil je 12.096 glasov, narodno socialni kandidat 4575, klerikalni pa 6479. Hybeš je tudi član moravskega deželnega šolskega sveta.

Zanimivo je, da je Hybeš formalno še danes izgnan z Dunaja; seveda so proti njemu kot poslancu izgon ne more praktimirati. V svojih dolgoletnih bojih je bil petkrat kaznovan radi tiskovnih prestopkov, dvakrat pa radi „tajnega združevanja“.

Za razvoj češke socialne demokracije, ki je danes impozantna politična stranka in napreduje oddnedodne, ima sodrug Hybeš nevenljive zasluge. V njem vidimo bojevnika, ki nam kaže edino prave pot, po kateri ima korakati delavstvo do svoje končne zmage.

Politični odsevi.

* Ogrski državni zbor se je v petek odgodil do 24. marca. Khuen-Hedervary je resnično po-

čakal, da se mu je izrekla nezaupnica. Ker je moral povsem natančno vedeti, da se to neizgibno zgodi, ako pride do glasovanja, bi bil nezaupnico lahko preprečil, ker je imel že davno v žepu reskript, s katerim se je imel državni zbor odgoditi. Ker ni storil tega, se bo njegova politika marsikomu zdela ne le čudna, temveč naravnost nezmisljena. Toda Khuen je že imel svoje razloge, da se je delal nevednega in igral moža, ki pričakuje, da se mu izreče zaupanje. Ko je bila nezaupnica izrečena, je vstal in izjavil, da je sedaj položaj izpremenjen. Zopet se je delal zelo konstitucionalnega in pripovedoval, da bi bilo sedaj po ustavi dvoje mogoče: Ali da bi podal demisijo, ali pa da bi razpustil državni zbor. Toda Khuen Hedervary ni storil ne enega, ne drugega, temveč je izročil predsedniku vladarjev reskript, ki pošilja poslance do 24. marca domov. Po zbornici se takoj završali klici, da je prelomil ustavo, ker se po ogrski postavi ne more odgoditi parlament, dokler ni sklenjen proračun. Ob teh klicih je Khuen ostal popolnoma miren ter je z ostalimi ministri zapustil zbornico.

* Ogrska gospodarska zbornica je vzela vladarjevo ročno pismo spoštljivo na znanje, protestirala je pa proti odgoditvi parlamenta, ker je ta korak neustaven.

* Grof Khuen-Hedervary je bil v soboto že pri cesarju na avdienci, ki je trajala zelo dolgo. Ko se je vrnil v ogrsko ministrstvo, je dejal tam zbranim žurnalistom: „Moja avdienca je trajala poldrugo uro. Cesar je sprejel moje predloge; toda o obliki, kako se izvrše cesarjevi sklepi, se moram še dogovoriti s svojimi ministrskimi tovariši. Popoldne se vrnem v Budimpešto.“

* Ogrska kriza. Cesar je pooblastil grofa Khuen-Hedervaryja, da razpusti državni zbor. Posebno lastno-ročno pismo, adresirano na Khuena, pravi, da vladar ni mogel sprejeti Khueneve demisije in navaja vzroke za to. Pismo ima značaj cesarskega manifesta na narod.

* Zvišane kazni. Najvišje sodišče je uničilo sodbo praškega deželnega sodišča nad češkimi „antimilitaristi“. Praško sodišče je bilo sedem obtožencev obsodilo na štiri do pet mesecev ječe, 36 jih je pa oprostito. Kasacijsko sodišče je sedaj 34 izmed njih obsodilo na tri mesece do enega leta ječe.

* Janina Borowska. Državno pravdnštvo je umaknilo ničnostno pritožbo radi osvoboditve Janine Borowske, ki se vsled tega izpusti iz zapore in odide v neki sanatorij.

(Proces proti Janini Borowski se je končal tako: Sodišče je predložilo porotnikom dvoje vprašanj, prvo, če je Borowska storila umor, drugo pa, če je storila uboj. Porotniki so prosili, naj se jim predloži še tretje vprašanje, za slučaj, da se prva dva zanikata in sicer naj bi se tretje vprašalo, če je kriva brezbrizne usmrtitve. To vprašanje je pa sodišče odklonilo. S pravniškega stališča je bilo res nemogoče; že drugo vprašanje radi uboja je bilo le most, ki ga je sodišče hotelo napraviti porotnikom, da bi lahko glasovali za milejšo kazeno. Porotniki so zanikali vprašanje radi umora soglasno; pri vprašanju radi uboja so se glasovi razdelili šest za in šest proti. Ker je za obsodbo treba osem porotniških glasov, je sodišče moralo izreči reševalno sodbo. Neki sanatorij hoče baje dva meseca brezplačno zdraviti Borowsko.)

* Hrvatski poslanec Šupilo obsoja najnovejše politiko hrvatsko-srbske koalicije, ki se pogaja s Khuen Hedervaryjem in hoče podpirati madžaronsko vlado.

* Pri pogajanju hrvatsko-srbske koalicije z bivšo „narodno“ stranko sodeluje tudi Chavrak. Mož je bil v času Rakodczayeve vlade podban in je ravnal tako brutalno, da so njegova nasilstva prekosila skoraj Khuenov režim. Vse stranke so ga sovražile kot najbrezobzirnejšega tirana. Zdaj sedi hrvatsko-srbska koalicija tudi s tem možem ob eni mizi in že se poroča, da se doseže popoln sporazum. Zapisati bi bilo treba sporazum z ušesci. Vlado prevzamejo bivši Khuenovi madžaroni, ker pa sami nimajo več stranke, jim bo služila hr-

vatsko-srbska koalicija. Klaverno se konča boj teh patriotov!

* **Angleške volitve** so skoraj končane. Izvoljenih je 271 konservativcev, 272 liberalcev, 40 članov delavske stranke in 80 Ircev. Voliti je le še 7 poslancev, tako da se končni rezultat ne more močno izpremeniti. Liberalci sami zase ne bodo imeli take večine, da bi mogli z njo vladati. Delavska stranka jih ne bo mogla podpirati v vseh vprašanih, odvisni bodo torej od Ircev, ki so jim pa tudi v raznih vprašanih nasprotni. Najverjetnejše je torej, da bodo v razmeroma kratkem času, morda že v par mesecih zopet nove volitve.

* **Princ Gjorgje**. Princ Gjorgje se je 27. januarja odpeljal v svojo novo garnizijo Milanovac.

* **Kriza na Norveškem**. Ministrski predsednik Knudsen je z ozirom na izid zadnjih volitev podal demisijo. Kralj jo je sprejel.

* **V nemškem državnem zboru** je bil v soboto velik škandal. Razpravljal se je proračun vojnega ministrstva. Poslanec Müller je zahteval reformo kazenskega in pritoževalnega prava in je trdil, da še vedno stari vojniki in častniki zlostavljajo mlajše vojake. Socialni demokrat Saxe je kritiziral rabo vojaštva pri rudarski stavki v Mannsfeldu, vojni minister Heringen je pa zagovarjal vojno upravo. Na to je dejal konservativec pl. Oldenburg: «Varovati hočemo pruske tradicije. K tem spadajo vojaštvo, vojaški kabinet in plemenitaski oficiriji. Socialnim demokratom seveda ni všeč pruska tradicija. Cesarju mora biti vsak hip mogoče, odposlati častnika z desetimi možmi, da zaključijo parlament. Socialni demokratje so takoj protestirali. Sodrugi Singer je vprašal predsednika princa Hohenlohe, če je slišal Oldenburgove besede, ki izživajo prelom ustave. Podpredsednik Hohenlohe je dejal, da je smatral Oldenburgove besede v tem zmislu, da se mora disciplina v pruski armadi varovati do skrajnosti (!) Müller, Singer in Saxe so protestirali proti takemu ravnanju podpredsednika. Ledebur je zaklical: Predsednik se skriva!

* **Na Grškem** se vlada pogaja z vojaško ligo, da bi se ta razpustila. Njen načelnik general Zorpac naj bi postal vojni ali pa notranji minister. Zorpac je zadovoljen. 30 mornarskih častnikov se je izjavilo za razpust ligo.

* **Kriza na Grškem**. Pogajanje med vlado in vojaško ligo se je razbilo. Ministrstvo Mavromihalisovo je demisioniralo, a kralj ni sprejel demisije. Theotokis zahteva, da se skliče parlament. Vojna liga zahteva imenovanje druge vlade, ki bi pripravila sklicanje zbornice; ministrsko predsedništvo naj bi prevzel Dragumis, podpirali bi ga theotokisti in rholisti, Zorbas bi prevzel vojno ministrstvo.

* **Grška kriza** so približuje nevarnosti. Vojaška liga zahteva z vsi trmo, da se ima sklicati narodna skupščina, t. j. izvenreden parlament, ki ima tudi pravico, odstaviti kralja in dinastijo. Kralj je baje privolil, da se skliče narodna skupščina. To vprašanje je zelo kočljivo, ker bi tudi v krečanski zadevi narodna skupščina lahko kaj sklenila, kar bi do skrajnosti poostrišlo konflikt s Turčijo. Vojaška liga je z večino glasov sklenila, da naj se Dragumis imenuje za ministrskega predsednika. Dragumis je baje izjavil, da prevzame vlado le s tem pogojem, da se definitivno razpusti vojaška liga.

* **Srbska skupščina** se je v soboto zopet otvorila. Pričakujejo se radi nekaterih vprašanj viharne prizori.

* **Turški voliki vezir** je v svojem programu naglašal, da se morajo v Jemenu vpeljati reforme, ki prepredijo večno prelivanje krvi. Kreti hoče Turčija dovoliti obsirno avtonomijo, varovati pa turske pravice in ne dovoljevati, da bi se kdo vmeševal vanje.

* **Turška vlada** pravi, da so vesti o vojaških pripravah na Turškem pretirane. Resnica je, da se je sklenilo, sklicati redne (prvo rezervo) pri vseh zborih na dvajsetdnevne orožne vaje. Ni pa še določen čas. Lahko se skličejo v začetku februarja, lahko pa tudi ob koncu marca. Na vaje pridejo partije po 20.000 mož.

* **Norveški državni zbor** (storting) se je v sredo otvoril. Kralj je prečital prestolni govor.

Dopisi.

Pulj. (Delavci pri občinskih podjetjih in volitev v občinski zastop v Pulju.) Tudi pri zadnjih volitvah so občinski delavci služili za pomožno orodje vladajoči stranki liberalno-italijanske osnove.

Večkrat se je to dogajalo v starih časih, da so bili delavci odvisni od delodajalcev, posebno takrat, ko je šlo za razne volitve v občinski, deželni ali pa državni zbor. Sploh se nam zdi nekako neverjetno, da smo v dvajsetem stoletju, t. j. v dobi, ko bi vsak človek imel svojo lastno voljo in mišljenje. Tako zopet vidimo pri nas v Pulju, da ni tako, kakor si predstavljamo, da bi moralo biti. Dokazov imamo na razpolgo. Evo vam enega: V tovarni za svetilni plin je vposlenih mnogo delavcev, ki imajo pravico voliti v tretjem razredu. Nečednosti, ki so se dogajale tukaj, so gorostasne. Vsi delavci so bili prisiljeni z grožnjo, da se odlože, sprejeti glasovnice s tiskanimi imeni liberalno-kamovističnih kandidatov in povrh tega so

morali pokazati, preden so odšli na volišče, tamšnjim nadnikom tovarne svoje glasovnice, in ako slučajno niso bili kamovistični kandidati na njih, so glasovnice raztrgali ter dali delavcu drugo.

S pooblastilnimi glasovnicami udov so velili vsi mestni pometaci, carinarji, mestni težaki in drugi volilci v občinski službi.

Nadalje se je volilo s pooblastili martvecev. Volili so s temi glasovnicami večinoma inozemski delavci. Med 270 pooblastili je bilo več mrtvih in izseljencev. Ko so protestirali naši zapupniki, je volilna komisija odgovorila, da ima vsakdo pravico glasovati, če je vpisan v vollnem zapisniku, naj je preskrbljen ali ne z vsemi potrebnimi dokumenti. Takšen odgovor je bil tudi za inozemske delavce, ki so volili s pooblastili.

Nadalje: Drugi dan volitev tretjega razreda, t. j. v četrtek, 13. januarja, po pretečeni dobi volitve, je bila volilna skrinjica zapečaten s samim pečatom volilne komisije zato, ker je pozabil g. komisar Paze slučajno svojega. Za tak vesel izgovor ni komisar Paze nič v zadržki. Da je slučajno (?) pozabil svoj pečat doma, je pa dokaz, da se volitve niso vršile pod strogim vodstvom, kakor bi moralo biti.

Toda ves švindl ni pomagal italijanski kamori do večine v mestnem zastopu. Potrpeti bodo morali se in se tolažiti s prihodnostjo, za sedaj bosta sedela dva socialisti med njimi, ki jim ne bosta pustila samovoljno opravljati občinskega imetja.

Gospodje kamoristi naj si zapomnijo, da ne bodo dolgo uživali s trudapolnim švindlom pridobljene časti. Prvem koraku socialistov bodo že sledili drugi, ki jim postanejo še neprijetni.

Iz Mirna na Goriškem. Tukaj imamo čevljarsko produktivno zadrugo, ki je v rokah najbolj bogaboječih mož. Z ozirom na njihovo svetost bi lahko pričakovali, da bodo tudi z delavci ravnali po krščansko. Ampak praksa ni taka. Prvo je, da delavci nikdar ne vedo, koliko zaslužijo v tej zadrugi, ker se jim plača vsak teden drugače. Zgodilo se je pa še nekaj drugega. Pretečeni ponedeljek so se delavci zbrali na posvetovanje, da se pogovore o svojih žalostnih razmerah, ki jih ne morejo več prenašati. A ko so prišli v torek na delo, jim delovodja naznani, da je vseh tistih približno trideset delavcev o dpuščenih na 14 dni, potem da imajo zopet delati. To so delavci vzeli na znanje ter takoj odšli. Toda vprašati moramo, če mislijo gospodje, da je Mirena na Kitajskem? Sicer pa morajo biti katoliški možje poysem zapuščeni od sv. duha, da ne vedo, kakšno neumnost so napravili. Pričakovati bi se smelo vendar, da bi poznali vsaj nekoliko več obrtnega zakona, ker tedaj morda ne bi streljali takih kozlov. Sicer pa bomo o stvari še govorili.

Gorica. V nedeljo je tukaj predaval sodrug dr. Tuma o balkanski konferenci odnosno o balkanskih razmerah. Predavatelj je v obširnem govoru opisal gospodarski in politični položaj balkanskih narodov in razmere ondotnih socialističnih strank ter je popularno razložil pomen balkanske konference. Poslušalce je predavanje zelo zanimalo.

Domače vesti.

— **O dolenskih železnicah** je deželni zbor sprejel sledečo resolucijo: «Deželni odbor naj se obrne z vlogo na upravo državnih železnic, ki naj potrebno ukrene, da bodo železnični kolodvori zadostno razsvetljeni in da se vpelje v Stražo trikratna zveza (na dan). Tudi naj se dela na to, da se vpelje hitrejša vožnja in zadosti ljudstvu z osebnimi vozovi.» — Poslanec Dular se je pritoževal, da železniška uprava silno varčuje. Tega ne ve nihče bolje, kakor železniško osebje, ki največ trpi vsled skopušva. Povedal je tudi, da se vozi od Ljubljane do Straže, kar ni niti 80 kilometrov, 4 ure in devet minut. Pozabil je menda povedati, da se to včasih raztegne tudi na pet ur in še več. Železniška uprava smatra namreč dolenske železnice bolj za nekaj tramvaj. Zato tudi ni čudno, da primanjkuje vozov in morajo popotniki včasih iti v živinske vagone ali pa v osebni stati. Tudi to je najhujše za železničarja, katerim se v takih slučajih navadno pripisuje krivica in ki morajo požirati vse, kar bi bilo pravzaprav dati upravi pod nos.

— **Idrijske grablje.** Kakor smo že poročali, je poslanec Gangl v deželnem zboru vložil predlog, da se odpravijo vodne grablje v Idriji. Deželni zbor je o tem sklenil sledeče: «Deželnemu odboru se naroča, da stopi z ministrstvom za javna dela, katera opravlja državni rudnik idrijski, v dogovor in od njega zahteva takojšnjo odpravo grabelj, katero povzročajo veliko škodo mestu idrijskemu, pa tudi zemljiščem, ležečim od tej vodi, po kateri se plavijo tudi veliki hlodi, ki pri plavljanju zelo škodujejo zemljiščem, katerih bregove odirajo. O teh pogajanjih naj deželni odbor poroča deželnemu zboru u v prihodnjem zasedanju.»

— **Liberalni antiklerikalizem** je pač v Avstriji povsod enak. Rad bi bil antiklerikalen, pa nima zato ne poguma ne sposobnosti. Tržaški liberalci — italijanski namreč, slovenski ti še niso to javno pokazali. Pretečeni teden so v Trstu blagoslovili novo kapelico. Prišla je zato z Dunaja princezinja Valerija, ki je kumovala. Tržaški župan Valerio, ki je izvoljen od italijanske liberalne večine, je princezinjo Valerijo sprejel na kolodvoru

in je drugi dan tudi kumoval blagoslovljenju kapelice. Italijanski nacionalistični listi izkušajo župana prati, češ, da je samo storil svojo oficijelno dolžnost. Vsem je pa znano, da noben župan ni prisiljen prisostvovati obredom te ali one cerkve. Ampak kaj bi govorili. Župan se je baš spomnil, da je tržaški škof Nagl dal nalogo svojim ovčicam, da so pri zadnjih občinskih volitvah glasovale za italijanske liberalce. In župan si je mislil: Se pride čas, ko nam bodo klerikalni glasovi nujno potrebni. Zakaj naj se zamerim klerikalcem? In se ni zameril. Liberalci pa vsi verjamejo, da je imel župan prav. Župan Valerio in princezinja Valerija. Kaj bi svet s takimi liberalci? Bog se jih usmili.

— **Korupcija vsepovsod.** Mestna hranilnica v Kamniku nam pošilja sledeči popravek: Po predpisih § 19 tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862, drž. zak. št. 6 iz leta 1863, blagovolite z ozirom na vest, priobčeno v Vašem cenjenem listu z dne 15. prosinca 1910 pod naslovom «Korupcija vsepovsod», priobčiti tale uradni popravek: Ni res, da je podpisana «Mestna hranilnica v Kamniku» pozvala g. Lušina (ne Zušina, kakor ste pisali) iz Nar. tiskarne, da naj prosi za razpisano mesto uradnika; res pa je, da podpisana hranilnica tega nikoli ni storila. — Ni res, da je bilo razpisano mesto g. Lušinu že prej zagotovljeno, res pa je, da mu ni bilo zagotovljeno ter je bil g. Lušin sprejet kot hranilnični uradnik šele v seji upravnega odbora dne 28. decembra 1909. — K temu za danes le omenjamo, da se slavna Mestna hranilnica moti, če misli, da je to uraden popravek. Hranilnica je podjetje, ne pa urad v zmislu zakona.

— **Jugoslovanski minister ali morska kača.**

Kadar je v slovenski politiki kaj zavoženo, se vselej pojavi v meščanskem časopisu jugoslovansko ministrsko vprašanje, kakor morska kača v dobi kislih kumar. Klerikalci so tega slavnega ministra večkrat že tako držali za frak, da bi človek, ki ne pozna klerikalne reklame, v čudu vprašal, kje je mož ostal, da smo se danes brez njega. Sedaj, ko je rekonstrukcija ministrstva na dnevnem redu, se piše zopet mnogo o njem. Dunajski «N. Fr. Presse» poroča, da vlada ne misli ustanoviti portfelja za posebnega jugoslov. ministra-rojaka, temveč dati Jugoslovanom ministrstvo za javna dela. Kot kandidat za ta portfelj velja bivši kranjski deželni glavar Oto pl. Detela. Graška «Tagespost» pa poroča, da Bienerth sedaj ne misli na obsejnejšo preosnovno ministrstva, temveč samo izpopolniti mesti obeh odstopivših čeških ministrov in tako doseči status quo, kakor je bil pred izstopom dr. Brafa in dr. Začka. Glede jugoslovanskega ministra pa poroča list: «Težave glede jugoslovanskega ministra so tako velike, da se bodo izkušale odstraniti samo pod posebnimi okolščinami. Planinski Nemci se odlečejo protivivo jugoslovanskemu ministru; pa tudi Jugoslovani sami si glede tega vprašanja niso edini. Liberalni Slovenci so se celo odkrito izrekli proti jugoslovanskemu ministru, ker bi bil ta po njihovem mnenju samo orodje Šusteršičeve — tako dolgo, dokler ne smatra on, da je došel za njega ugoden čas (da bi bil sam imenovan za ministra).» Celjski «Narodni Dnevnik» odgovarja na to: «Napram temu izjavljamo, da se slovenski naprednjaki po našem vedenju nikoli niso izrekli načelno proti jugoslovanskemu ministru; pač pa so vedno zastopali stališče, da morajo dobiti Jugoslovani zastopstvo v svetu krone. Izrekli so se pa za to, da mora biti jugoslovanski minister takozvani minister-rojak in oseba, do katere bodo imeli lahko vsi Jugoslovani, najsi že pripadajo katerikoli domači politični stranki, popolno zaupanje in zavest, da zastopa nepristransko interese naroda in vseh njegovih stanov.» — Če je «Narodni Dnevnik» pooblaščen za to izjavo, ne vemo.

— **Pometajte pred svojim pragom!** Piše se nam: «Slovenec» od srede 19. m. m. piše o borovniških socialnih demokratih in njihovem «generalu» tako neumno, a obenem hudobno, kakor more pisati le kak skrajno sprijen klerikalec. Kaj pa je bilo? Kolikor vemo mi, je železniskega čuvaja Pogljaja prijela gosposka, da je razdajal pri Langu ukradene stvari. — «Slovenec» porabi to priliko, da maha po «rdečkarjih» in straši svoje klerikalne backe, da rudečkarji ne poznajo šeste božje zapovedi i. t. d. Oj, klerikalni farizeji! Kaj boste vrteli oči proti nebu in kazali na druge grešnike? Kdajpa Vi poznate božje zapovedi? — Najraje pač takrat, kadar Vam to kaj nese. — Kaj ste že pozabili, kako je pred nekaj leti spoštoval katoliški župnik šesto božjo zapoved, ko je vabil v svoj brlog mlade deklice, in jim tam kradel — «krancljine»?! — Pogljaj je bil revan železniški čuvaj. Če se je pregrešil zoper sedmo božjo zapoved, ga bo zadela zaslužena kazen. Borovniški župnik je bil pa presit, izobražen in žegnan gospod in se je pregrešil zoper šesto in sedmo božjo zapoved, a prisel ni na Zabjek, nego na Studenec, ker je baje novel! — ... Počasi torej, gospodje, da se Vam ne zaleti! Ne hodite na solnce, ko imate toliko masla na glavi! ...

— **O dobrotolnih zavodih** je deželni zbor sprejel sledeče odsekovne predloge: Deželni zbor pripozna potrebo izpopolnitve v bolnici in preosnove v blaznici ter naroča v ta namen deželnemu odboru, naj izdela čimnajprej natančen program. 1. V delno rešitev tega programa se

dovoli za leto 1910 neprekoračeni kredit v znesku 150.000 K, katerega sme deželni odbor v slučaju potrebe potom posojila pokriti, odnosno v ta namen porabiti glavnico, ki je last bolnišnega zaklada. Iz tega naj se pokrije potrebščina za zgradbo prosekture, dopolnitve infekcijskega in opazovalnega oddelka, za napravo detajlnih načrtov za zgradbene izpremembe, med katerimi bodi v prvi vrsti omenjena preskrba bolj primernih ubikacij za sestre, device in druge uslužbenke dobroteljskih zavodov. 2. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje tako za zgradbo, kakor za obrat v novi prosekuri državni prispevek. 3. Deželnemu odboru se naroča, da predloži izdelane potrebne načrte in proračune za one zgradbe, katere je izvršiti počenši s 1. januarjem 1911 v prihodnjem zasedanju. 4. Deželnemu odboru se naroča, da sklepa pod II. I., izposluje Najvišje potrjenje. Nadalje sta se sprejeli sledeči resoluciji: 1. Deželnemu odboru se naroča, da izposluje sedanjim razmeram primerno zvišano oskrbnino za bolnike v deželni bolnici. 2. Deželnemu odboru se naroča, da se začasno dobi prostor na opazovalnem oddelku, da se premestijo hiranci v prisilno delavnico.

— **Za varstvo planinskega cvetja** je tudi kranjski deželni zbor sprejel predlog dr. Vilfana, ki se glasi: 1. Deželni odbor se pozivlja, da čimprej sklene novelo k zakonu z dne 28. maja 1898, št. 28 dež. zak. iz 1. 1898, s katero novelo se razširi varstvo planink in kraljeve rože na drugo planinsko cvetje; 2. ces. kr. vlada se pozivlja, da naj pri podrejenih oblastih poskrbi za to, da se bodé zakon z dne 28. maja 1898, št. 28 dež. zak., strogo izvrševal.

— **Marijanišče** je imelo malo smole s prazgodnjim veseljem. Vložilo je prošnjo za deželni prispevek k novi zgradbi deškega sirotišča in finančni odsek, ki je sila galanten ob vseh klerikalnih prošnjah, katerih prihaja od vsakovrstnih cerkva in samostanov na cente, je predlagal, naj dovoli deželni zbor 100.000 K podpore, ki bi se imela izplačevati vodstvu Marijanišča v petih letih po 20.000 kron na leto. Nasprotno je dr. Triller predlagal, naj se dovoli le 50.000 K, (kar je tudi preveč) in za čudo je obveljal ta predlog.

— **Volilna dolžnost** je sedaj vpeljana v Ljubljani za občinske, po vsem Kranjskem pa za deželnozbornske in državnozbornske volitve. Potrebna je le še cesarska sankcija. Kakor smo že povedali, ponavljamo, da se volilna obveznost na noben način ne vjema z volilno pravico, ampak ji naravnost nasprotuje. Toda bati se socialnim demokratom nikakor ni treba tega sklepa, s katerim so klerikalci le sami sebi pripravili bodoči pogin. Čimbolj bodo ljudje prisiljeni voliti, tembolj se bodo hote ali nehote morali zanimati za politična vprašanja. In to ne more nikakor škodovati socialni demokraciji. Da bodo čitatelji poznali nove določbe, jih tukaj objavljamo v glavnem: § 1. Vsak, ki ima po § 4 volilnega reda za državni zbor pravico, v vojvodini Kranjski voliti, je dolžan ob volitvah udov poslanske zbornice državnega zbora, ki se vrše v vojvodini Kranjski, priti določene volilne dni, v času, predpisanim za glasovanje, k volilni komisiji in oddati svojo glasovnico (volilna dolžnost). § 2. Kdor se brez opravičenega razloga odtegne svoji volilni dolžnosti, se kaznuje z globo od 1 do 50 K. Pri odmeri kazni je uvaževati osebne razmere in gospodarski položaj volilnega upravičenca. Ako se prestopke ponovi, je odmeriti višjo kazen v izmeri, ustanovljeni v prvem odstavku. § 3. Razlogi, kateri volilca, ki se volitve ni udeležil, opravičijo, so zlasti: 1. ako volilec vsled bolezni ali slabotnosti ne more priti na volišče; 2. ako volilca zadrže uradne ali sicer neodložne stanovske dolžnosti; 3. ako je volilec na potovanju izven kranjske dežele; 4. ako volilca zadrži bolezen v rodbini ali druge neodložne rodbinske zadeve; 5. ako volilca zadrže prometne ovire ali druge nepremagljive okoliščine. § 4. Pravico kaznovanja ima politično okrajno oblastvo volilnega okraja. § 8. Globe se izterjajo potom politične izvršbe. Globe se ne smejo izpremeniti v zaporne kazni. Globe se stekajo v občinski ubožni zaklad volilnega kraja.

— **Kranjski deželni zbor** je dal izdelati načrt za novo poslopje, v katerem bi bili nastanjeni razni deželni uradi. V zadevi starega še po potresu preostalega »lontovža« se še ni končno odločilo, ali se podere ali pa se ohrani kot starina.

— **Prva deželna hiša** je bila zgrajena na istem mestu, kjer stoji sedanji lontovž, l. 1467. Ko jo je 26. marca 1511 porušil potres, so kranjski stanovni sezidali na razvalinah novo hišo l. 1548., katera pa je že l. 1587. postala premajhna. Da odpomorejo temu nedostatku, so dokupili tri hiše, podrli obstoječo in sezidali deželno hišo nanovo, kar so ponovili l. 1620, ko so v svrhu povečanja dokupili še eno hišo. Sliko te deželne hiše je ohranil lokalni zgodovini Valvazor, ki jo pričbuje v tretji knjigi svojega znamenitega dela. V tej deželni hiši je bila taktat v traktu proti Turjaškemu trgu kapelica sv. Ahacija, katere zanimivi ostanek se vidi še danes v prilličju v prvi sobi na levo. S časom je postala tudi ta deželna hiša pretesna in dne 22. oktobra 1773 so sklenili deželni stanovni hišo podreti do tal in zgraditi zahtevam časa

primeren in prostoren deželni dvorec. Ker se je cesarici Mariji Tereziji stavbna svota zdela previsoka, ni prišlo do izvršitve načrta. Stanovi so leta 1774 hišo samo temeljito popravili, trakt na Turjaškem Trgu predelali, vzdignili ga za eno nadstropje in mu dali fasado v jožefinskem cofu, katero v glavnem kaže lantovž še danes. Če se ne oziramo na neznatne izpremembe, katere so bile izvršene l. 1782., je ostalo poslopje neizpremenjeno do l. 1895., do potresa. Deželni odbor torej predlaga: Visoki deželni zbor skleni: »Deželni odbor se pooblašča, da zgradi novo uradno hišo na deželnem svetu, ležečem ob Turjaškem trgu, Gosposki in Salendrovi ulici po navedenem stavbnem programu in v ta namen najame v to potrebno posojilo v znesku 474.000 K.« Predlog se izroči finančnemu odseku.

— **Za boljše zvezo Idrije** je poslanec Gangl v deželnem zboru vložil sledeči nujni predlog: Deželni zbor skleni: Vlada se pozivlja, naj stori vse potrebne korake, da se izboljšajo poštne prometne zveze z Idrije. V to svrhu nasvetujejo podpisanci: 1. Ustanovi naj se avtomobilna poštna zveza med Logatcem in Sv. Lucijo. 2. Če bi ta iz kateregakoli vzroka ne bila izvedljiva, se naj edreda) dvakrat na dan prihajajočo in odhajajočo navadno poštno zvezo Idrija-Zelin-Sv. Lucija. Na Zelinu naj bi bilo prepreganje konj in od tu stranska progva v Cerkljo; b) določi naj se obstoječi poštni progi Idrija-Logatec prepreganje konj v Godoviču. 3. Nujno potrebna je poštna zveza med Idrijo in Vipavo, zato se naj čimprej zvežeta oba imenovana kraja z vozno pošto.

— **Nova železniška zveza.** Poročajo, da se bavi železniško ministrstvo z novo železniško črto, ki bi šla iz Tržiča na Opčine do državne železnice, tako da bi bila črta Črvinjan-Tržič združena naravnost s planinsko železnico, da bi tako ne bilo treba zveze z južno. Z Opčin bi šla črta do Hrpeljske postaje. Zagotavlja se, da se ta črta izvede na vsak način. S tema dvema progama bi dobila tržaška zgornja okolica od zapadne do vzhodne meje železniško zvezo. Nova črta bi bila velikega pomena; važna bi bila tudi za Reko, Dalmacijo in Bosno.

— **Proračun kranjskih dobroteljskih zavodov** je letos tak: A. Bolnični zaklad: Skupna potrebščina 463 100 K, pokritje 182 232 K, primanjkljaj 280.968 K. B. Blažični zaklad: Skupna potrebščina 244.525 K, pokritje 42.341 K, primanjkljaj 202.184 K. C. Porodnični zaklad: Skupna potrebščina 34 709 K, pokritje 4 891 K, primanjkljaj 29.818 K. D. Najdeniški zaklad: Skupna potrebščina 15.163 K, pokritje 642 K, primanjkljaj 14 521 K.

— **Pevsko društvo italijanskih sodrugov v Trstu** priredi v nedeljo, dne 6. februarja 1910 v »Delavskem domu« v Trstu velik pevski in glazbeni koncert. Med pevkami in godbenimi točkami čitamo imena najboljših skladateljev kot n. pr. Verdi, Gounod, Donizetti, Sinico, Halevy i. t. d. Petje vodi sodr. Cerocelci. Po koncertu sledi tombola, p'es in prosta zabava. Začetek ob 8. zvečer. Vstopnina 50 vin. za osebo.

— **Tržaška slovenska socialistična mladina** priredi na pustni torek dne 8. februarja velik ples v »Delavskem domu« v Trstu ul. Boschetto 5. Navadno smo se ob prireditvah naše mladine vedno pošteno zabavali. Tako bo tudi sedaj, kar nam zatrjujejo naši mladi sobojevniki. Zato je upati, da obiščejo veselico tudi starejši sodrugi v velikem številu. Saj je pa tudi vredno, ker je čisti dobiček namenjen izobraževalnim namenom. Ples se začne ob 8. zvečer in bo trajal do 3. zjutraj. Vstopnina 60 vin. za osebo. Svirali bo pa izbran orkester. Torej zadnji dan predpusta na ples naše mladine!

— **Samomor na Opčinah.** V sredo nekaj minut pred poldnem se je neka elegantno oblečena gospa, stara navidezno 30 let, zasturpila tik opčinskega obeliska. Tamošnji okrajni zdravnik je konstatiral smrt. Truplo so spravili v mrtvašnico opčinskega pokopališča. — Samomorilka ni imela nič pri sebi, iz česar bi se dalo spoznati, kdo da je.

— **Častnik — tat?** Iz Celja se piše: Pred par tedni je izginila iz nezaprtega miznega predala v kavarni »Union« (Wagner) svota 200 kron. V dotični sobi baje ni bil drugi, nego poročnik S. To sta vedela lastnik kavarne in nek gost. Oba opozorita tudi častnika, da ima tekom stirinajstih dni svoto vrniti; potem ostane vsa zadeva — tajna. Rok poteče, toda denarja ni... Napravila se je ovadba na vojaško oblast. Danes sedi poročnik že v zaporu. Videti hočemo, kaj preiskava dožene.

— **Ciankali za moške.** Zadeva ciankalijevih pošiljatev, ki so jih v pismih dobili razni častniki generalnega staba, je še vedno nejasna, kakor je bila. Nadporočnik Hofrichter je še vedno osamljen v zaporu, ločen od sveta, ne ve, da mu je umrl svak, ki je bil do zadnjega diha prepričan o njegovi nedolžnosti, ne ve, da je njegova žena povila sinčka, ne ve, kaj se godi po svetu, ne ve, kakšen je pravzaprav položaj njegove zadeve. Pač pa se je te dni zgodilo nekaj, kar bi oblast na vsak način morala pojasniti. Poroča se to: »V Kanalu pri Gorici se je v petek ustrelil nadporočnik 7. lovskega bataljona Moric Schmidt, ki je bil bolan na živcih. Imel je dobiti vabilo k sodišču v zadevi znanih strupenih pisem, toda ustrelil se je, preden je dobil vabilo. Zveze med samomorom in vabilom

se ne da konstatirati«. Ta vest je, kakor se vidi, precej skrivnostna. S tem, da se ne da konstatirati nobena zveza med njegovim samomorom in vabilom k sodišču, ni nič povedano. Čuden vtisk dela to, da se je že v soboto na Dunaju govorilo, da se je v Trstu ustrelil neki častnik, ki ima zveze s ciankalijevo afero. Oblast na Dunaju je kratkomalo tajila to vest. Od Trsta do Kanala pa ni tako daleč, da se ne bi človek, ki je poučen o dogodku, takoj spomnil, da je pomota le v mestu. Zakaj torej tajenje? Javnost ne pozna razloga Schmidtovega samomora, a če ga ne izve, se ne bo čuditi, ako bo skepala po svojih mislecih. S samim zatajevanjem se ne opravi nič.

— **O povečanju ljubljanske mestne elektrarne** je deželni zbor sklenil: Deželnemu stolnemu mestu Ljubljani se dovoli, da znesek 170.000 kron, ki se je od posojila 1.600.000 K dovoljenega z deželnozbornskim sklepom z dne 9. maja 1899, pri zneskih 240.000 K oziroma 350.000 K, določenih za tlakovanje cest, ulic in trgov in pa za napravo novih ulic i in trgov in pa za napravo novih ulic prihranil, sme poleg v to svrhu že določenih 400.000 K tudi še porabiti za povečanje mestne elektrarne.

— **Oviran železniški promet** Železniški promet tovornega blaga je bil odprt 28. m. m. na progi Jesenice-Sv. Lucija-Tolmin. Proga je čistilo okoli 300 vojakov poleg raznih drugih delavcev. Na Koroskem je pri Železni Kaplji običal vlak v snegu.

— **Čin blaznega.** Jožef Gerl, sploh Berdov, 38 let stari posestnik iz Zgor. Zemuna je 24. m. m. okoli dveh zjutraj pograbil tri in pol kile težko kladivo in z njim udaril po glavi enoletnega sinčka Jožefa; 3 leta staro hčerko Zofko in 5 let starega sinja Janeza. Nato je na isti način dvakrat po glavi udaril svojo 26 let staro sestro Ivano. Vsi štirje so bili teško telesno poškodovani. Po odredbi tamošnjega zdravnika gosp. Peršiča oddali so se vsi trije otroci v ljubljansko deželno bolnišnico. Gerlu se je usodepolno noč um omračil ter so ga oddali v blaznico na Studenec.

— **Iz Rablja na Koroskem** poročajo, da dela zaradi izkopanja trupel ponesrečenih silno slabo napredujejo, ker podzemeljske vode vedno ponovno napolnjujejo kotlino. Govori se celo, da se bo prizadevanje, resiti trupla ponesrečenecv, moralo opustiti, ker preti nevarnost novih podsipanj. Vedno hujše obtežbe se pa slišijo zoper Henckel-Donnersmarkovo jamsko družbo, ki se ji naravnost očita ropanje pri kopanju rude.

— **Poskušnja samomor gledališke igralke.** V Ptujju se je skušala usmrtiti gledališna igralka Karla Jolanta recte Vogel, rojena Dunajčanka. Vzela je v tujem, nezaprtem stanovanju pištolo in se obstrelila. Kroglja pa ni šla v srce, temveč pri želodcu v telo. Prepeljali so jo v bolnišnico.

— **Pod vodo na severni tečaj.** Julija pl. Payer se je izrazil zelo neugodno o Zepelinovem namenu, doseči severni tečaj z zrakoplovom. Bolje bi bilo, ako se bi poskušalo priti na severni tečaj pod vodo. V ta namen izdeluje dr. Arschü v Kielu že 10 let podmorski čoln, ki bo plaval 30 m pod morsko gladino proti severnemu tečaju, katerega tudi doseže.

— **Krajna skupina čevljarjskih pomočnikov** v Ljubljani prirede v soboto dne 5. februarja 1910 predpustno veselico v gostilni g. Fr. Pecka, Florijanska ulica 6. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina 70 vin. Sodruga se vabi udeležba. Odbor.

— **Splošna delavska zveza »Vzajemnost«** vabi na veliko predpustno zabavo, ki se vrši na pustno nedeljo, dne 6. februarja 1910 v salonskih prostorih restavracije pri Balju (prej Traun) na Glincih. Začetek ob 4. popoldne. Vstopnina 20 vin.

Ako še niste, pošljite naročnino!

Shodi.

Podgora. Strokovna organizacija papirniških delavcev v Podgori ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 6. febr. t. l. v društvenih prostorih s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo. 2. Volitev odbora in 3. Slučajnosti. Ker se bode na zboru gotovo razpravljalo tudi o neznosnih razmerah v podgorski tovarni se prosi člane da se zborovanje gotovo in polnoštevilno udeležijo. Zborovanje se vrši ob 2. uri pop. Odbor.

Umetnost in književnost.

: **«Naši Zapiski»** so izšli danes s sledečo vsebino: Abiditus: Kulturni boj? — Dr. Josip Ferfolja; Masarykova praktična filozofija. — Abiditus: Socializem posameznika. — Dr. Edvard Šerko: Ptíč samoživ in Kristov problem. Dr. Dragotin Lončar: Iz politične korespondence dr. Janeza Bleiveisa (Dalje). — Prof. dr. Chodomský: Prospekti Slovanske umetnosti in kulture. — Dr. H. Tuma: Sanin. — Pregled: Narodno gospodarstvo. — Strokovni pregled. — Socializem. — Zadrúžništvo. — Tehnika. — Socialna politika. — Literatura. — Solstvo. — Politika.

: **Ogereta.** S Fallovo glazbo se je ljubljansko občinstvo že seznanilo, ko se je uprizorila njegova »Dolarska princesa«. Sedaj smo slišali tudi njegovo novejšo kompozicijo »Ločeno ženo«, ki je imela na drugih odrih mnogo uspehov. Pri nas se je zagrinjalo prvič dvignilo pred nje v torek, za

nekakšno glavno izkušnje pred občinstvom. Prava premiera je bila šele v četrtek. Operete naših dni operirajo z najraznovrstnejšimi sredstvi, med katerimi včasih se glazba ni glavno, besedilo pa celone. Na velikih odrih razpolagajo z razkošnimi dekoracijami, z iluminacijskimi efekti, z množično komparzerijo in fabrikacija operet tekmuje največ glede na ta tehniški aparat. Tudi uspeh «Ločene žene» je zelo odvisen od njega, zato dela nje uprizaritve manjšim odrom velike težave. Še bolj kakor z dekorativnim delom je nje uspeh zvezan s plesom. V tem oziru je «Ločena žena», da si igra na Nizozemskem, prava dunajska opereta. Pleše se vsak hip, največ v drugem dejanju in glavni «šlager» je valček «Ko moja žena plesati znaš». Godba je tukaj duhovito blesteča in naznanja vse nianse valčka od sanjavo koprnečega zibanja do strastnega vrtenja. Od pevcev se torej mnogo zahteva. Sicer je glazba, da si nima toliko melodij kolikor «Delarska princesa», fina in okusna, ne kaže nobenih banalnosti, ostaja pa vseskozi v okvirju operete. Uvertira priča samozavestnega mojstra, iz čigar peresa je potekla. Besedilo je prebavljivo, tuptam je dober dovtip, n. pr. da je sprevodnik spalnega voza dr. filozofije, ker sicer ne bi mogel živeti ob filozofiji. Pretežni del občinstva se je najbolj navduševal za plesne točke. «Plesati znaš», Gondin «Jaz in ti in konj beži», pa v zadnjem aktu nastop «Le za njo», ki je tudi že precej koreografičen, so morali ponavljati. Te točke, pa «Zakonski stan» in «Gonda, Gonda» bodo kmalu žvižgali po vsej Ljubljani. Odlikovali sta se pred vsemi gdčni Haderbolčeva kot samozavestno dekle, ki meša vsem moškim glave, ter Lvova kot užaljena žena, ki spravi svojega ločenega moža skoraj ob pamet. Obe imata težki pevski partiji, morata plesati, fascinirati. In obema se je naloga posrečila. Glavno moško partijo je pel g. Iličič s svojim lepim glasom, ki bi zaslužil še sistematične šole; njegov nastop je bil eleganten in menda bi potreboval le več poguma, da bi tudi kot plesalec dosegel popoln uspeh. Gdčna, Thalerjeva je lepoдела in naravno igrala; njen dostojni partner je bil gd. Lipničky. Prav ugajal nam je gd. Bukšek, ker je igral svojega sodnega predsednika brez karikiranja, petja ni imel mnogo, vendar je prišel njegov ugodni glas do veljave. Komični spalni izprevodnik je bil poverjen g. Bohuslavu, ki je napravil iz njega nepretirano zabavno figuro s pikantnimi detajli. Tudi gd. Po v h é je dal svojemu postarnemu lahkoživcu potrebno porcijo komike. Tudi zbor nima posebnih pevskih nalog; plesal se je Sir Roger v drugem dejanju bolj slabo, figurirani ples v tretjem aktu pa prav čedno. Manjše vloge sta imela gg. Sbrbinšek in Molek. Orkester pod živim Talichovim vodstvom je izberno odigral uvertiro, potem nekatere točke, tuptam bi pa bili želeli izrazitejših akcentov.

Društvene vesti.

§ Predavanje Zofke Kveder-Jelovškove v Trstu. Zanimiv in aktualen je bil predmet predavanja: Feminizem. In zanimivo je bilo, kaj poroče o njem vsem, a zlasti našemu delavstvu simpatična slovenska pisateljica Zofka Kveder-Jelovškova. Velika dvorana v II. nadstropju v Delavskem domu je bila kakor sicer še marsikdaj, premajhna za množico ljudstva, ki je predavanje posetilo. Poleg naših vedno po izobrazbi hrepenečih delavcev je odzvalo topot pozivu Ljudskega odra tuji lepo število občinstva iz meščanskih krogov. Delavskih žen pa je bilo toliko, da je marsikatera gospa na glas izražala svoje začudenje, kako se neki delavske žene tako zanimajo za predavanje. Naši delavci in vsi prijatelji izobrazbe bodo ohranili hvaležen spomin na lepo predavanje Zofke-Kvedrove, ki se bo gotovo še kdaj odzvala vabilu našega društva. V petek 21. t. m. se je predavanje nadaljevalo, ampak je bilo slabo obiskano, kar je bilo razumljivo, ako pomislimo, da je deževalo kakor bi bilo iz škafov, da je z dežjem padal tudi gost led in je burja pihala po 75 kilometrov na uro. Vendar je bilo na predavanju navzočih preko 80 pogumnih delavcev in žen, ki so slisali tudi II. del predavanja. Kajti predavateljica ni hotela na noben način poslati domov pogumnežev s suhimimi ustri, in kaj naj povemo o predavanju? Zeleti bi bilo, da izide o njem obširno poročilo v «Rdečem Praporu». Predavateljica pa: Na svidenje v jeseni!

§ Društvo Ljudski oder v Trstu. V petek dne 4. februarja 1910. predava v «Delavskem domu» ul. Boschetto 5. II. nad. dr. Josip Ferfolja o predmetu: Predsodki. Začetek predavanja ob 8. in pol zvečer. Vstopnina 20. vin. za osebo. Slovenske delavce pozivljamo, da se udeležijo tega predavanja v velikem številu. Zlasti je zeleti, da se udeležijo tega predavanja v velikem številu ženstvo, ki živi globoko v predsodkih, katere je treba označiti in odstraniti. Torej v petek 4. februarja 1910. vsi na predavanje dr. Josipa Ferfolje.

Strokovni pregled.

Seja strokovne komisije se vrši v četrtek, dne 3. februarja ob 8. uri zvečer v strokovnem tajništvu. Člani komisije so naprošeni, da se seje polnoštevilno in ob pravem času udeležijo.

Ivan Tokan, strokovni tajnik.

Iz stranke.

Kovinarji, pozor! Ključavničarji firme Weibl v Ljubljani, Slomškova cesta, stavkajo že šesti teden. Noben kovinar naj ne išče dela pri Weibelnu. Vsak naj se poprej informira v Strokovnem tajništvu v Ljubljani, Selesburgova ulica 6/II.

V tovarni glasovirjev tvrdke Enrico Bremir v Trstu, ul. Giovanni Boccaccio, je izbruhnila stavka mizarjev vsled prevelikega izkoriščanja delavcev. Tvrdka išče sedaj povsod stavkokaže. Da jih v Ljubljani ne bo dobil, zato je poskrbljeno.

Raznoterosti.

† Charles D. Williams, škof misiganske episkopalne škofije, Kar E. Schmidt in Konrad Pfeiffer so prosili policijskega komisarja Croula v Detroit, Mich., naj se preklicke prepoved, ki zabranjuje govoriti znani anarhistki Emi Goldman na javnem shodu. Izrekli so, da se stori ta korak v interesu do svobode govora. To je seveda v Ameriki.

† Nesamostojna republika. Med Avstrijo in Italijo leži mala republika, ki je skoraj popolnoma pozabljena od sveta. To je mala, plodna dolina Bestina, ki deli Monti Tombra in Caplone, ter se nahaja na granici. Ta dolinica čini v resnici malo državico, katero sicer niso sosedne velevlasti pripoznale, a tudi na oficijelnih zemljevidih obeh držav ni označena. V tej mali državici ni ne guver-

nerja in ne upravnih oblasti; trikrat na teden pride pošta iz Italije. Davka dosedaj prebivalci ne poznajo. Edino, kar se prebivalcem te državice zdi neprijetno, je, da morajo vsi svojo vojno dolžnost v Avstriji, akoravno so po rodu in jeziku Lahi.

H. Suttner

Ljubljana :: Mesni trg

razpošila ure, zlatino in srebrnino na vse kraje sveta, obrnite se zanesljivo na domačo slovensko tvrdko. — Veliki novi cenik zastonj.

Novost: Ploščnata, tanka, prava nikelnasta Anker-Roskopf ura na 6 kamnov, pokrovi ostanejo vedno beli, prav natančno 36 ur idoča K 450. — Srebrne ure od 6 K naprej. — Večletno jamstvo. Ako blago ne ugaja, se denar vrne nazaj. — Veržice s slov. trakovi: nikelnasta K 120, srebrna K 5.—. 54

Našim somišljenikom priporočamo:

Ilirija in Praxin krema za čevlje.

Ciril in Metodovo vazelino in vazelino z mednarodno znamko Ciril Metoda ter Polerin čistilo za kovine.

Te predmete izdeluje domača tvornica kemičnih izdelkov Golob & Volk, Ljubljana. 52—3

50 % prihranka

na stroških v gospodinjstvu in vobče trdno zdravje dosežejo v rodovini tiste gospodinje, ki kupujejo namesto kave, čaja, sladnega čaja i. t. d. najboljši in najcenejši hranivo, imenovano 52—26

Sladin

t. j. dr. Trnkoczyja sladni čaj. Sladinu je treba dodajati malo mleka in sladkorja, zaradi tega se pri njem mnogo prihrani. En zavoj 1/4 kg velja 50 vinarjev. Po pošti pošiljamo najmanj pet zavojev. Glavna zaloga v Ljubljani, lekarna Trnkoczy

Delavski žepni koledar

za leto 1910

je izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Naročila in denar je poslati

Upravi „Rdečega Prapora“ v Ljubljani.

Posteljno vlago

se odstrani takoj. Starost in spol se morata naznaniti. Pojasnila brezplačno.

Zavod Aeskulap št. 465 Regensburg, Bavarsko. 20—5

Kavarna

„Unione“ v Trstu

ulica Caserma in Torre Blanca

se priporoča.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed diši,

Želodec ne boleha

In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!

Zavračajte ponaredbe!

Ljudska kakovost liter K 240.

Kabinetna kakovost „ „ 480.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Potniki v severno in južno Ameriko

vozijo sedaj le po domači avstrijski progi 52—1

Avstro-Amerikana

Trst - Newyork, Buenos Aires - Rio de Janeiro

z največjimi brzoparniki z dvema vrtenicama, električno razsvetljavo, brezžičnim brzojavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, sveži kruh, posteljo, kopalj i. t. d.

Odhod parnikov: V severno Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakovrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz, Ljubljana, Kolodvorska ulica 26.